
OBLIGACIONS DE L'EMPRESARI

Obligacions Comptables

Servei de Creació d'Empreses

Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Girona

Ver. 8/2007

1. LA COMPTABILITAT I EL PLA GENERAL COMPTABLE

El Codi de Comerç estableix que tot empresari haurà de portar una comptabilitat ordenada, adequada a l'activitat de la seva empresa, que li permeti conèixer el patrimoni, els deutes, la situació financera, els resultats de l'explotació, el seguiment cronològic de les operacions mercantils o industrials, així com l'elaboració periòdica de balanços i inventaris.

La comptabilitat es presenta com una important font d'informació i control econòmic i financer, fonamental per a la presa de decisions de l'empresa. Per tant la comptabilitat és objecte d'una especial atenció no només pels socis, en relació amb la informació que proporciona, sinó també per a terceres persones com ara els clients, creditors, institucions financeres, possibles inversors o la pròpia Administració, els quals en un moment determinat poden voler conèixer els resultats de l'empresa.

Així mateix, cal tenir en compte les regles bàsiques de valoració de les diferents partides que figuren en els comptes anuals, establertes per la Llei 19/1989 de Reforma Parcial i Adaptació de la Legislació Mercantil a les Directives Europees (actual article 38 del Codi de Comerç), les quals indiquen el que a continuació s'exposa:

- Es presumirà que l'empresa continua en funcionament.
- No es variaran els criteris de valoració d'un exercici a l'altre.
- Es seguirà el principi de prudència valorativa. Aquest principi, que en cas de conflicte preval sobre qualsevol altre, obligarà, en tot cas, a:
 - Recollir en el balanç només els beneficis realitzats en la data de tancament.
 - A tenir en compte tots els riscos previsibles i les pèrdues eventuais amb origen en l'exercici o en un altre anterior, distingint les realitzades o irreversibles de les potencials o reversibles, inclòs si només es coneguessin entre la data de tancament del balanç i la data de formulació, havent de donar informació en la memòria en aquest cas.
 - A tenir en compte les deprecacions, tant si l'exercici es salda amb benefici o pèrdua.
- Les despeses i els ingressos s'imputaran a l'exercici al que els comptes anuals es refereixin, amb independència de la data del seu pagament o del seu cobrament.

- Es valoraran separatament els elements integrants de les diferents partides de l'actiu i del passiu.
- Els elements de l'immobilitzat i del circulat es comptabilitzaran pel preu d'adquisició, o pel de cost de producció.

El nou ***Pla Comptable*** (RD 1643/1990) constitueix el desenvolupament en matèria comptable de la legislació mercantil i s'estructura en cinc parts:

- La primera part, anomenada *Principis Comptables* és el desenvolupament de l'article 38 del Codi de Comerç, article que conté les principals regles de valoració de les diferents partides.
- La segona part, *Quadre de Comptes*, conté els grups, subgrups i comptes necessaris, degudament codificats en forma decimal i amb un títol expressiu del seu contingut.
- La tercera part, *Definicions i relacions comptables*, complementarà el quadre de comptes al donar contingut als mateixos en virtut de les definicions que s'incorporen, precisant el contingut de cada rúbrica o partida dels comptes anuals. En aquesta tercera part també es descriuen els moviments més usuals d'aquests comptes, és a dir, la mecànica comptable dels mateixos.
- La quarta part, *Comptes Anuals*, inclou les normes d'elaboració dels comptes anuals, recollint els requisits per a formular els comptes anuals en el seu sistema normal o abreujat, així com definicions, aclariments i normes sobre el contingut material i forma de complimentar aquests models.
- Finalment, la cinquena part, *Normes de valoració*, conté degudament classificats per elements patrimonials, els criteris de valoració, sens perjudici del contingut valoratiu exposat en la tercera part.

El Pla General de Comptabilitat és d'aplicació obligatòria, en les seves parts primera, quarta i cinquena, per a totes les empreses, amb independència de la seva forma jurídica.

També són d'aplicació obligatòria les adaptacions sectorials del Pla General Comptable, com poden ser; per a empreses immobiliàries, constructores, esportives, etc..

2. OBLIGACIONS COMPTABLES PER A SOCIETATS MERCANTILS I EMPRESARIS INDIVIDUALS AMB UN VOLUM ELEVAT DE NEGOCI

2.1 ELS COMPTES ANUALS

En primer lloc cal indicar que la informació continguda en aquest apartat serà d'aplicació per a les societats mercantils (no civils ni comunitats de béns) i també per aquells empresaris individuals que tributin en règim d'estimació directa normal (en l'apartat 3 s'explica quins empresaris han d'estimar els seus ingressos per aquest sistema). Cal recalcar que ens referim a empresaris individuals que desenvolupin qualsevol activitat mercantil però no a professionals (advocats, arquitectes, etc.). De les obligacions dels professionals i dels empresaris individuals amb un volum de negoci no excessivament elevat s'hi farà referència en l'apartat següent.

Mitjançant la informació que ens proporciona la comptabilitat, l'empresa confeccionarà una sèrie d'estats comptables en els que es reflexaran el resultat econòmic obtingut per la mateixa en el període considerat i la seva situació financera i patrimonial.

L'elaboració d'aquests estats és molt important i la seva utilització i anàlisi és indispensable per a conèixer la salut econòmica i financera de l'empresa.

En aquest sentit, l'article 34 del Codi de Comerç estableix que tot empresari haurà de formular els comptes anuals de la seva empresa, que comprendran el balanç, el compte de pèrdues i guanys i la memòria. Aquests documents formen una unitat.

Els comptes anuals s'han de redactar amb claredat i mostrar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'empresa.

Aquests comptes hauran de ser signats per l'empresari, si es tracta de persona individual, per tots els socis il·limitadament responsables dels deutes socials, en el supòsit de la societat col·lectiva o comanditària, o per tots els administradors, en cas de societat anònima o de responsabilitat limitada.

L'article 35 del Codi de Comerç distingeix entre el balanç, el compte de pèrdues i guanys i la memòria, pel seu contingut.

- El balanç indica la situació econòmica i financera de l'empresa en un moment determinat.

Comprèn degudament separats, els béns i els drets que constitueixen l'actiu de l'empresa i les obligacions que integren el seu passiu, amb

especificació dels fons propis. El balanç d'obertura d'un exercici s'haurà de correspondre amb el balanç de tancament de l'exercici anterior.

Des d'un punt de vista econòmic i financer, podríem dir que el passiu ens indica com financem l'empresa i l'actiu, com apliquem, amb quins béns i drets, aquestes fons de finançament.

La interpretació de les dades del balanç, conjuntament amb el detall del compte de pèrdues i guanys, és indispensable per a la presa de decisions a l'empresa.

- El Compte de Pèrdues i Guanys, comprendrà separatament, els ingressos i les despeses de l'exercici i, per diferència, el resultat d'aquest. Respon al principi comptable de correlació d'ingressos i despeses.

El resultat de l'exercici indicarà l'increment o la disminució patrimonial experimentada en l'exercici de referència.

Distingirà els resultats ordinaris propis de l'explotació dels que no ho siguin o dels que s'originin en circumstàncies de caràcter extraordinari.

Legalment s'exigeix determinar el resultat de cada exercici econòmic, el qual té, com a màxim, una durada de dotze mesos consecutius.

- La Memòria completarà, ampliarà i comentarà la informació recollida en el balanç i en el compte de pèrdues i guanys.

Els conceptes i les partides a les que ha de fer referència, entre d'altres, són:

- Activitat de l'empresa.
- Bases de presentació dels comptes anuals.
- Distribució de resultats.
- Normes de valoració.
- Actiu immobilitzat:
 - Anàlisi del moviment.
 - Amortitzacions acumulables.
 - Provisions.
- Capital social: detall de les diferents classes d'accions.
- Deutes: detall
- Empreses del grup i associades: detall.
- Despeses i ingressos

- Altres informacions:
 - Obligacions en matèria de pensions i assegurances de vida.
 - Import dels sous, les dietes i altres remuneracions, com també els imports a compta i els préstecs concedits a l'òrgan d'administració de l'empresa.
 - Informació d'inversions i despeses relacionades amb el medi ambient.

Cal afegir que, les societats de capital (optatiu per a les societats que hagin optat per a formular comptes anuals abreujats¹), també han de formular *l'informe de gestió*.

El seu contingut mínim és doble. D'una part, descriu i resumeix el reflex dels comptes anuals, amb una exposició fidel sobre l'evolució dels negocis i de la situació de la societat. Per altra banda, té un contingut pròpiament informatiu ja que en ell s'ha de descriure a) els esdeveniments importants per a la societat que hagin tingut lloc després del tancament de l'exercici b) les activitats realitzades en matèria de recerca i desenvolupament c) les adquisicions d'accions pròpies.

No obstant això, aquest informe de gestió no forma part dels comptes anuals, sinó que els complementa amb comentaris relatius a l'evolució de la societat, tant en l'exercici a què es refereix com amb relació a la seva evolució previsible.

Cal afegir, també, en cas de societats anònimes, un certificat sobre qualsevol moviment relacionat amb accions de la pròpia societat (accions pròpies), o per defecte un certificat negatiu al respecte.

Termini per a formular els comptes anuals:

L'empresari o els administradors formularan els comptes anuals en el termini màxim de tres mesos, a comptar de la data de tancament de l'exercici. Alhora, es disposa de sis mesos des de la data de tancament per a aprovar els comptes anuals i un mes des de l'aprovació per a dipositar-los al Registre Mercantil.

Comptes Anuals abreujats ¹:

En virtut del Reial Decret 296/2004 s'aprova el règim simplificat de comptabilitat, el qual permet optar per uns comptes anuals abreujats.

Aquest règim podrà ser aplicat per a tots els subjectes comptables, amb independència de la seva forma jurídica, individual o societària, sempre que

durant dos exercicis consecutius reuneixin, a la data de tancament de cada un d'ells, almenys dos de les següents circumstàncies:

- a) Que el total de l'actiu no superi el milió d'euros.
- b) Que l'import net anual de la xifra de negocis sigui inferior a dos milions d'euros.
- c) Que el número mitjà de treballadors durant l'exercici no sigui superior a 10.

2.2 ELS LLIBRES DE COMPTABILITAT

A més d'establir l'obligació de l'empresari de portar una comptabilitat ordenada, l'article 25 del Codi de Comerç estableix que aquesta s'haurà de portar mitjançant un Llibre d'Inventari i Comptes Anuals i un Llibre Diari.

- *El Llibre d'Inventari i Comptes Anuals* s'obrirà amb el balanç inicial detallat de l'empresa. Almenys trimestralment es transcriurà amb sumes i saldos el balanç de comprovació. Es transcriuran també l'inventari de tancament de l'exercici i els comptes anuals.
- *El Llibre Diari* registrarà dia a dia totes les operacions relatives a l'activitat de l'empresa. Serà vàlida, no obstant, l'anotació conjunta dels totals de les operacions per períodes no superiors al mes, a condició de que el seu detall aparegui en altres llibres o registres concordants, encara que no estiguin legalitzats, d'acord amb la naturalesa de l'activitat de que es tracti.

Tots els llibres i documents comptables han de ser portats amb claredat, per ordre de dates, sense espais en blanc, interpolacions, ni esmenes. Hauran d'esmenar-se immediatament quan es produeixin, els errors o omissions que afectin a les anotacions comptables.

Les empreses tenen l'obligació de presentar els llibres comptables en el Registre Mercantil corresponent al seu domicili per a la seva legalització abans de que transcorrin quatre mesos de la data de tancament de l'exercici.

Les empreses conservaran els llibres, correspondència, documentació i justificants relatius al seu negoci, degudament enquadrats, durant **sis anys**, a partir del darrer assentament realitzat en els llibres, llevat del que puguin establir les disposicions generals o especials.

2.3 ALTRES LLIBRES OBLIGATORIS

a) En relació amb la legislació laboral:

- Llibre de visites: Totes les empreses, tinguin o no treballadors per compte aliè, estaran obligades a tenir un llibre de visites, perquè la Inspecció de Treball hi anoti les diligències necessàries quan fa les visites.

El llibre estarà diligenciat per el cap d'Inspecció de Treball i se'n segellaran tots els fulls. Hi ha l'obligació de conservar-lo durant 5 anys a comptar des de l'última diligència.

b) En relació amb la forma jurídica (llibres societaris):

- Llibre d'actes: Les societats mercantils hauran de portar un llibre d'actes on constaran, com a mínim, tots els acords que es prenen a les Juntes Generals i especials i pels altres òrgans col·legiats de la societat, detallant:
 - Dades relatives a la convocatòria i a la constitució de l'òrgan.
 - Un resum dels assumptes debatuts.
 - Les intervencions de les que s'hagi sol·licitat constància.
 - Acords adoptats.
 - Resultat de les votacions.
- Llibre de socis: Han de constar la titularitat originària i les transmissions successives de les participacions socials, així com la constitució de drets reals o altres impostos sobre les participacions.
- Llibre d'accions nominatives: Aquest llibre només és obligatori per a les societats anònimes i per a les societats comanditàries per accions. En ell han de figurar-hi els titulars originals de les accions, les successives transferències d'aquestes, així com la constitució de drets reals i gravàmens sobre les accions.

c) En relació amb l'IVA:

- Llibre registre de factures emeses: Ha de constar per ordre cronològic totes les factures emeses, detallant el seu número, data, destinatari, base imposable, tipus d'IVA aplicable i la quota repercutida.
- Llibre registre de factures rebudes: En aquest llibre es registraran les factures rebudes, els documents de duanes per a béns importats així com també les adquisicions intracomunitàries.

- Llibre registre de béns d'inversió: Han de registrar-se de forma individualitzada els elements de l'immobilitzat material i immaterial afectes a l'activitat empresarial o professional. Respecte a cada bé s'annotarà:
 - Número d' anotació.
 - Descripció del bé, amb indicació de totes aquelles dades que permetin la seva identificació.
 - El valor d'adquisició.
 - La data d'inici de la seva utilització.
 - La quota d'amortització corresponent i, en el seu cas, la dotació al fons de reversió.

Es farà constar també la baixa del bé o dret, indicant la data i motiu. Alhora s'indica que no caldrà legalitzar el llibres registres d'IVA.

d) En relació amb les cooperatives:

Per altre banda, les societats cooperatives portaran els següents llibres:

- Llibre registre de socis, en el seu cas, d'associats.
- Llibre registre d'aportacions al capital.
- Llibre d'actes de l'assemblea general i del consell rector.

3. OBLIGACIONS COMPTABLES PER A EMPRESARIS I PROFESSIONALS I ENTITATS EN RÈGIM D'ATRIBUCIÓ DE RENDES

Aquest apartat versa sobre les obligacions comptables que han de dur a terme els empresaris individuals que determinin el seu benefici pel sistema d'estimació directa simplificada o objectiva, els professionals (amb independència del seu volum); i les entitat en règim d'atribució de rendes (societats civils i comunitats de béns).

En primer lloc s'indica que les obligacions comptables per aquest grup d'empresaris es simplifica considerablement, fins al punt que només caldrà portar els llibres registres que a continuació s'expliquen, sense necessitat de formular comptes anuals ja que no s'ha de portar la comptabilitat segons el Codi de Comerç.

Per tal d'entendre la classificació de les obligacions comptables caldria explicar d'una manera breu els diversos règims de determinació dels rendiments, que són aplicables tant als empresaris individuals com a les entitats en règim d'atribució de rendes.

Els rendiments obtinguts poden determinar-se mitjançant algun d'aquests mètodes, depenent de l'activitat i del volum de la mateixa.

- **Estimació directa:** El rendiment es determina per la diferència entre ingressos i despeses reals. Alhora, aquesta modalitat admet dos mètodes: *estimació directa normal* i *estimació directa simplificada* (la simplificada permet alguns avantatges respecte la deducció de determinades despeses i alhora simplifica les obligacions comptables). Cal indicar que l'estimació directe simplificada pot aplicar-se sempre que l'import net de la xifra de negocis de l'any anterior no superi els 600.000 euros.
- **Estimació objectiva:** El rendiment es determina aplicant índexs, signes i mòduls sense tenir en compte el rendiment net real. Es presumeix un benefici en funció de determinats elements. És un règim voluntari i només aplicable a determinades activitats. Els empresaris acollits a aquest règim no estan obligats a portar llibres de comptabilitat. No obstant hauran de conservar els justificants dels signes, índexs o mòduls aplicables a cada cas (treballadors, potència, etc.)

A continuació procedirem a adjuntar un quadre resum de les obligacions comptables aplicables a aquest tipus d'empresari:

Libres obligatoris	Vendes i Ingressos	Compres i despeses	Béns d'inversió	Provisió de fons	Comptabilitat segons Ccom
Règim / Modalitat					
<i>Directa: Modalitat normal</i>					
Activitat empresarial mercantil	No	No	No	No	Si
Activitat empresarial no mercantil (agricultura)	Si	Si	Si	No	No
Professionals	Si	Si	Si	Si	No
<i>Directa: Modalitat simplificada</i>					
Activitat empresarial mercantil	Si	Si	Si	No	No
Activitat empresarial no mercantil (agricultura)	Si	Si	Si	No	No
Professionals	Si	Si	Si	Si	No
<i>Estimació objectiva</i>					
Agricultura, ramaderia, forestal	Si	No	Si (*)	No	No
Resta d'activitats	No	No	Si (*)	No	No

(*) Només en el cas es que es dedueixin les amortitzacions

Com pot observar-se en el quadre superior, aquells empresaris que estiguin en estimació directe normal, hauran de portar la comptabilitat segons el Codi de Comerç, el qual significa que hauran de formular comptes anuals i portar al dia tots els llibres obligatoris comentats en l'apartat anterior.

Per altra banda, la resta d'empresaris individuals i professionals hauran de portar els llibres que s'indiquen en el quadre adjunt (no caldrà que portin els descrits en l'apartat 2.2 anterior), els quals ja són útils a efectes de l'IVA, i per tant, no cal portar paral·lelament els llibres registres d'IVA. Així mateix s'indica que els empresaris individuals tampoc hauran de portar els llibres d'actes ni de socis. No obstant, sí existeix l'obligatorietat de portar un llibre de visites.

A continuació s'exposa el contingut mínim dels llibres registres indicats en el quadre anterior.

a) Llibre registre de vendes i ingressos, en el que es reflectirà, almenys, les següents dades:

- Número d'anotació.
- Data en que cadascun dels ingressos s'hagués acreditat, d'acord amb el criteri d'imputació temporal que s'adopti.
- Número de la factura o document substitutiu en el que es reculli.
- El concepte pel qual es produeix.
- Import del mateix, amb separació de l'IVA repercutit.

b) Llibre registre de compres i despeses, en el que es reflectirà, almenys, les següents dades:

- Número d'anotació.
- La data en que cadascun d'aquests s'hagués produït.
- El concepte degudament detallat que produeix la despesa.
- L'import del mateix, amb separació de l'IVA suportat.

c) Llibre registre de béns d'inversió: (explicat en l'apartat 2.3c)

d) Llibre de provisions de fons i bestretes, en el que es reflectirà, almenys, les següents dades (només obligatori per a professionals):

- Número d'anotació
- Naturalesa de l'operació
- Data de pagament
- Import
- Nom i cognoms o raó social del pagador de la provisió o perceptor de la bestreta
- Número de factura en el que es reflexa l'operació.

Per altra banda, les operacions efectuades, ja sigui per empresaris persones físiques o per societats (mercantils o civils i també comunitats de béns) han de ser documentades mitjançant la corresponent factura. En aquest sentit cal fer menció a la possibilitat existent del que es coneix com la facturació

electrònica, sistema que presenta les següents avantatges destacables: estalvi de despesa de paper, estalvi d'espai per a la seva conservació, eliminació d'errors en la introducció de dades en els equips informàtics, millora d'eficiència, etc.

4. AUDITORIES DE COMPTES

L'auditoria de comptes és l'activitat consistent en revisar o verificar els documents comptables per tal de poder dictaminar si aquests expressen la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera de l'empresa o entitat auditada, així com el resultat de les seves operacions i els recursos obtinguts i aplicats en el període examinat, d'acord amb el Codi de Comerç i la resta de legislació aplicable.

No totes les societats necessiten que els seus comptes anuals siguin verificades per auditors de comptes, només aquelles que el seu volum de negoci o la seva activitat ho requereixi. Concretament estaran obligats a auditar-se aquelles societats que durant dos exercicis consecutius reuneixin, a la data de tancament de cada un d'ells, almenys dos de les circumstàncies següents:

- Que l'actiu superi els 2.373.997,81 euros.
- Que l'import net de la xifra de negocis superi els 4.747.995,62 euros.
- Que el nombre de treballadors mitjà durant l'exercici sigui superior a 50.

El nomenament dels auditors correspondrà a la Junta General, havent-se d'efectuar abans de que finalitzi l'exercici. El nomenament es farà per un període de temps determinat, que no podrà ser inferior a tres anys ni superior a nou, a comptar des de la data en que s'inicia el primer exercici a auditar. Poden ser reelegits anualment una vegada hagi transcorregut el termini inicial per al que van ser nomenats.